

Forum Deelsector Vleesvee 27.01.2026

Vlaamse landbouwvisie 2030-2050

ONTWERP VERSLAG

- Deel 1 – Deelnemers, programma en methodiek – p.2
- Deel 2 – DESTEP-SWOT oefening: overzichtstabellen – p.6
- Deel 3 – Thematische synthese van de collectieve reflectie – p. 27

■ Deel 1: Procesprincipes – deelnemers; programma en opbouw verslag.

Deelnemers

Aanwezig

Experten

Danny Coomans (VeDa), Michiel Deroo (landbouwer), Lieselotte Desimpelaere (VLAM), Michael Gore (FEBEV), Emelie Laeremans (landbouwer), Stijn Leestmans (Natuurpunt), Johan Rooms (bio-landbouwer), Ann Truyen (BVK), Roel Vaes (BB), Kris Vande Ryse (landbouwer), Frederik Van de Sompel (landbouwer), Neel Van Hecken (biolandbouwer), Lorenzo Van Theemsche (landbouwer).

Deelnemende landbouwers zijn afgevaardigd via ABS, Bioforum, Boerenbond, FERM, Groene Kring, Voedsel Anders.

Opdrachtteam

Guido Van Huylenbroeck (Opdrachthouder),
Koen Carels, Pieter De Graef, Katrien Penne (SALV-secretariaat).

De opdrachthouder is aangesteld door Minister van Landbouw Jo Brouns. Hij wordt in zijn opdracht bijgestaan door het SALV-secretariaat ter waarde van 1VTE. De opdrachthouder betreft zowel SALV-ledenorganisaties als organisaties en deelnemers daarbuiten.

Verontschuldigd

Sofie Bracke (BBL), Katrien D'hooghe (BFA), Ennio Liesens (landbouwer), Kristof Pollentier (VeDa), Bruno Vincent (landbouwer/ABS).

Programma en opbouw verslag

Dagprogramma Forum Deelsector Vleesvee
Opdrachthouder – Em. Prof. Guido Van Huylenbroeck
Introductie, opzet en methodiek
Opdrachtteam – Pieter De Graef, SALV
Blik op de kenmerken van de vleesveesector in Vlaanderen Kader van de beleidsrandvoorwaarden
Keynote speaker – Michael Gore, FEBEV
Blik op de toekomst van de sector

Sessie 1 en Sessie 2

- DESTEP - Demografisch, Economisch, Sociaal-cultureel, Technologisch, Ecologisch, Politiek-juridisch perspectief
- SWOT/DESTEP - Deeltafels vanuit 6 perspectieven op toekomstige uitdagingen (trends en externe factoren van buitenaf) die de sector in de toekomst zullen beïnvloeden, evenals op hoe de sector, gegeven zijn sterktes en zwaktes, die toekomstige uitdagingen kan tegemoet treden.

Sessie 3

- Round up drijvende krachten en kritieke onzekerheden
- Reflectie en prioritisering

Na een introductie omtrent opzet en methodiek door opdrachthouder Prof. Em. Guido Van Huylenbroeck, de sectorpresentaties van Pieter De Graef (SALV/opdrachtteam) en keynote speaker Michael Gore (FEBEV), werd samen met de deelnemers in drie sessies getracht de drijvende krachten inzake de evolutie van de sector naar 2050 uit te klaren.

De inleidende presentaties zijn opgenomen op de overzichtspagina van de SALV-website:

<https://www.salv.be/salv/pagina/overzicht-fora-deelsectoren>

De deelnemers zijn aan de slag gegaan met de grote uitdagingen (opportunities en bedreigen) die extern op de sector afkomen. Er werden gedachten uitgewisseld over hoe de sector, met zijn sterktes en zwaktes, de toekomstige uitdagingen kan tegemoet treden. Daarbij is in de mate van het mogelijke rekening gehouden met de reeds besliste en gekende randvoorwaarden tot en met 2050. De toekomsttoefening werd bekeken vanuit demografisch, economisch, sociaal-cultureel, technologisch, ecologisch en politiek-juridisch perspectief (DESTEP).

Deze blik op 2050 in drie sessies mondde uit in een gezamenlijke reflectie en prioritering, omtrent de drijvende krachten en kritieke onzekerheden voor de toekomst van de sector.

De overzichtstabellen van de genoteerde boodschappen per deeltafel voor de zes DESTEP-perspectieven zijn opgenomen in **Deel 2** van dit verslag. De thematische synthese van de collectieve reflectie is weergegeven in **Deel 3** van dit verslag.

Procesprincipes

Het Forum Vleesvee is het laatste in een reeks van acht fora met deelsectoren in het kader van de opmaak van de Vlaamse landbouwvisie 2030–2050. Deze deelfora vormen de tweede fase in een breder traject van de visievorming (zie ook <https://www.salv.be/salv/pagina/vlaamse-landbouwvisie-2030-2050>).

Daarbij wordt zorggedragen voor volgende procesprincipes:

➤ **Inclusief en ketenbreed**

Voor de uitwerking van de landbouwvisie Vlaanderen 2030-2050 wordt de brede agrovoedingsketen evenals het middenveld via de SALV (17 ledenorganisaties) betrokken. Extra accenten worden daarbij gelegd door te waken over deelname vanuit verenigingen van jonge landbouwers, NGO's, VLAM-sectorgroepen, en desgevallend specifieke expertisecentra (bv. wetenschappelijke hoek).

➤ **Uniek proces**

De visie krijgt bottom-up vorm met en voor land- en tuinbouwers (rechtstreekse betrokkenheid).

De methodiek van de visie-opbouw vertrekt vanuit de verwachtingen van de verwerkende industrie op vlak van toekomstige (2030-2050) vraag en afzet.

Uitgangspunt is een visie op toekomstige landbouw te ontwikkelen gegeven grenzen die vastliggen door flankerend beleid (klimaat, natuur, milieu, ...) waarbij landbouw maximaal zijn rol kan spelen binnen deze grenzen.

De combinatie DESTEP-SWOT methodiek zorgt ervoor dat vanuit de grote trendbewegingen op vlak van demografie, economie, sociaal-cultureel, technologie, ecologie en politiek-juridisch perspectief, wordt nagegaan wat er extern op de sector inwerkt (als opportuniteit en als bedreiging) om vervolgens te bevragen hoe de land- en tuinbouwsector daarop kan anticiperen (vanuit zijn sterktes en zwaktes), en wat er daarvoor nodig is (i.e. de kiem om beleid op te richten).

➤ **Iteratief en lerend**

Het eindproduct van dit proces ligt niet bij voorbaat vast.

De opbouw van een landbouwvisie 2030-2050 voor Vlaanderen gebeurt in verschillende fasen via consultatie van stakeholders, de organisatie van een breed startforum, acht verschillende fora met deelsectoren landbouw, en een fase van aggregatie en feedback.

Er is ruimte voorzien voor tussentijdse evaluatie en desgevallende bijsturingen van de procesmethodiek en -aanpak.

➤ **Visie steunt op een kwalitatieve benadering**

De visieoefening is uitdrukkelijk geen kwantitatieve studie naar de beschikbare ruimte voor teelten en activiteiten, maar een kwalitatieve benadering. Hierbij wordt nagegaan hoe de sector zal evolueren richting 2050 binnen gegeven integrale ecologische randvoorwaarden, zoals vastgelegd in besliste wetgeving en reguleringen en rekening houdend met plausibele ontwikkelingen op vlak van consumptie, handel, technologie en maatschappelijke veranderingen.

■ Deel 2 – DESTEP-SWOT oefening: overzichtstabellen

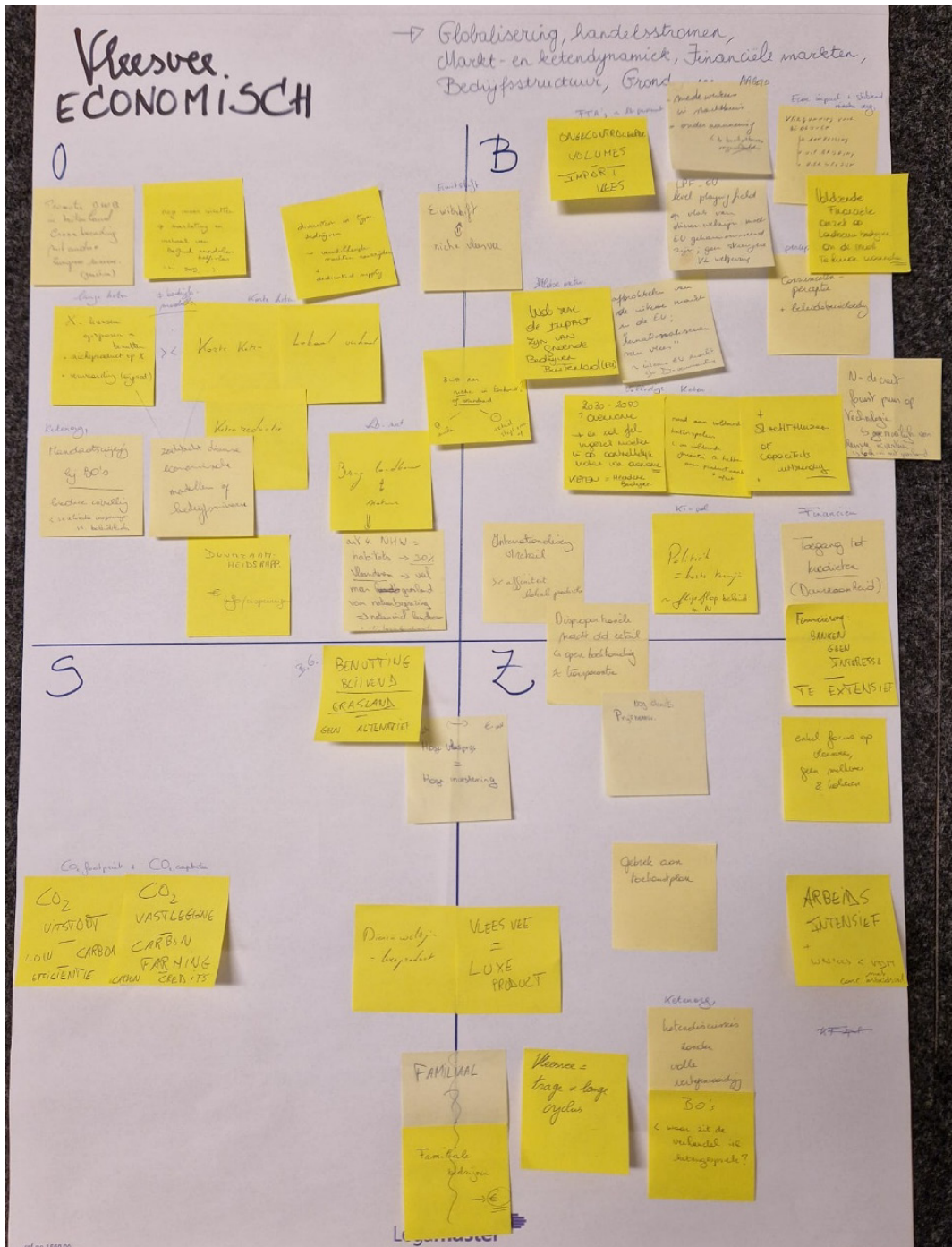
Fundament opbouw sessies DESTEP • Demografisch • Economisch • Sociaal-cultureel • Technologisch • Ecologisch • Politiek-juridisch SWOT • Externe factoren • Opportuniteiten • Bedreigingen • Interne factoren • Sterktes • Zwaktes	 Demografische ontwikkelingen • Evolutie bevolking (10 miljard in 2050) • Verstedelijking • Vergrijzing • Migratie en diversificatie bevolking • Economische factoren • Globalisering • Handelsstromen • Markt- en ketendynamiek • Financiële markten • Grondmarkt •
 Sociaal-culturele factoren • Consumentenvoorkeuren • Dieetwijzigingen • Maatschappelijke waardering • Multifunctionaliteit platteland • Gezondheid en welzijn • Technologische versnelling • Digitalisering • Biotechnologie • Technologische innovatie • Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) • Productinnovatie (nieuwe teelten) • Opleiding, vorming, kenniscentra	 Ecologische factoren • Klimaatverandering • Biodiversiteit • Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht) • Milieuvuiling • Duurzaamheid • Circulariteit • Politiek-juridische beleidsfactoren • Geopolitieke situatie • Internationale samenwerking • Beleid en regelgeving 2050 • Institutionele verandering en rechtszekerheid •

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
Evolutie en samenstelling bevolking (10 miljard in 2050) Voedingsadviezen tot mindering van de rundvleesconsumptie (omgekeerde voedingsdriehoek) sturen aan op het inzetten op kwaliteit, toegevoegde waarde en verwaarding in functie van vraag-aanbod-afstemming en prijsvorming. Om die volledige verwaarding (vierkantsverwaarding) te realiseren, biedt een stijgende wereldwijde rundsvleesconsumptie afzetmogelijkheden. Om de thuismarkt voldoende groot te houden, zou meer moeten kunnen worden ingespeeld op het chauvinisme voor Belgisch rundsvlees.	Evolutie bevolking (10 miljard in 2050) Voedingsadviezen tot mindering van de rundvleesconsumptie kan economische gevolgen hebben voor de rundvleessector die een sterk verband heeft met de thuismarkt.
Verstedelijking Inspelen de consumentenvraag naar gemaksvoeding (i.c. op vlak van verpakking en versnijding).	Verstedelijking De afstand tussen boer en burger vergroot en daarmee neemt ook het begrip van de sector af.
Vergrijzing landbouwbevolking Steeds minder vleesveehouders geeft wel opportunities om het unieke verhaal van elk bedrijf in de markt te zetten (los van het soort verdienmodel).	Vergrijzing landbouwbevolking Voldoende instroom in de sector via generatievernieuwing en zij-instromers is een grote uitdaging in een context waarin regelgeving vaak belemmerend werkt en in een sector met een uitdagende werk-privébalans.
	Vergrijzing bevolking De jongere én oudere generatie vraagt meer bereidingsgemak / gemaksvoeding (i.e. verwerkte producten zoals gehakt), terwijl meerwaarde uit de hoogwaardige stukken van het dier niet via verwerking te bereiken is.
Migratie en diversificatie bevolking Inspelen op de diversere eetpatronen die met de diversificatie in de bevolking gepaard gaat (bv. inzetten op nieuwe producten met	

meerwaarde, bv. geitenvlees). Het betreft evenwel geen eenvoudige zoektocht.	
--	--

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Evolutie bevolking (10 miljard in 2050) Rundsvlees is een voedzaam en smaakvol product. Flexibiliteit in de keten om in te spelen op de vraag.	Evolutie bevolking (10 miljard in 2050) Inspelen op de positie van rood vlees in de omgekeerde voedingsdriehoek is geen evidentie.
	Vergrijzing Een verdere krimp houdt bedreigingen in voor het voortbestaan van sector en keten: een afnemend aantal producenten en dieren leidt tot een afnemend aantal vleesbewerkers en slachthuizen en sterkere concentratie. Bij problemen kan de hele keten in gevaar komen. Ook een tekort aan dierenartsen voor grote huisdieren vormt een bedreiging.
	Migratie en diversificatie bevolking Het verbod op onverdoofd slachten in Vlaanderen/België wijkt af van de regelgeving in de buurlanden, waardoor het consumentensegment van de moslimbevolking niet (volgende) bediend kan worden.
	Andere Werk-privébalans binnen de vleesveehouderij.

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
	Globalisering/handelsstromen Het gebrek aan een gelijk speelveld op vlak van duurzaamheidswetgeving (o.a. dierenwelzijn) met derde landen (o.a. onevenwichten binnen vrijhandelsakkoorden) én binnen de EU (o.a. diverse regelgeving rond dierenwelzijn tussen de lidstaten) weegt op de economische prestatie van de eigen vleesveesector (en op zijn mogelijkheden tot verdere duurzaamheidsinspanningen).
Markt- en ketendynamiek Sterker inzetten op marketing en story telling van het Belgische rundsvlees. Binnen de omslag van de eiwitshift kan de vleesveesector inspelen op de tendens naar 'minder, maar kwaliteitsvoller rundsvlees van bij ons.' Niches bieden kansen (Belgisch Witblauw als niche op EU-niveau? Cross-breeding met andere EU-rassen? ...) De ketenorganisatie kan verder versterkt worden, o.a. door alle schakels binnen BO's vertegenwoordigd te zien. Dit is nodig om duurzaamheidsinspanningen en de kosten en baten ervan op billijke manier doorheen de keten te verdelen.	Markt- en ketendynamiek De vleesveesector is een kleine sector die dreigt nog verder te krimpen. Een kritische massa blijft nodig voor het behoud van een volwaardige sector: voldoende veehouders en ketenspelers in functie van voldoende productaanbod en afzet. De internationalisering van de retail houdt als risico in dat de affiniteit met lokale productie afneemt. Disproportionele marktmacht kan de landbouwinkomensvorming benadelen.
	Financiële markten Toegang tot kredieten wordt een uitdaging wanneer het duurzaamheidsverhaal van de vleesveesector onvoldoende vertaald zit in de duurzaamheidscriteria die financiële instellingen in hun duurzaamheidsrapportage dienen te volgen.

Bedrijfsstructuur Een diversiteit aan bedrijfstypes met diverse economische modellen biedt kansen voor de duurzaamheid van de gehele vleesveesector: via de lange keten kunnen exportkansen opgespoord en benut worden (bv. als nicheproduct op export met oog op volledige verwaardiging), via korte(re) keten kan het lokale, duurzame verhaal in de markt gezet worden.	Bedrijfsstructuur Er is nood aan toekomstperspectief op het vlak van vergunningen, omdat de economische impact van belemmerend beleid maakt dat investeringen inzake bedrijfsaanpassing, uitbreiding, dierenwelzijn... stikken. Er moet voldoende financiële draagkracht blijven om duurzaamheidsinspanningen te kunnen realiseren.
Grond De vleesveesector heeft de opportuniteit om een brugfunctie te vervullen tussen landbouw en natuur via natuurbegrazing. Dit vindt aansluiting bij doelstellingen van de Natuurherstelverordening.	
Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Markt- en ketendynamiek Kennis en knowhow in de sector en de hele keten (boer, veearts, slachthuis). Ook de organisatie in de keten in functie van afzet is een sterkte. Het kwaliteitsvolle product.	Markt- en ketendynamiek De ketenwerking en -regie kan beter, omdat niet alle schakels vertegenwoordigd zijn in de ketengesprekken/brancheorganisatie (i.c. veehandel). Promotie en afzet moeten oog hebben voor de volledige runds- en kalfsvleesproductie (ook degene afkomstig vanuit de melkveehouderij).
Bedrijfsstructuur De bedrijfsvoering/bedrijfsaanpak die uitgaat van familiale bedrijven is een sterkte en sluit ook aan bij het maatschappelijk draagvlak. Schaalvergroting kan kansen bieden op vlak van efficiëntie. Samenwerking tussen bedrijven aanmoedigen (vb. bedrijven met verschillende sites, samenwerking binnen families). De vleesveesector weet blijvend grasland te valoriseren en het derhalve bescherming te bieden. De vleesveesector scoort goed op vlak van CO2-voetafdruk (efficiëntie in de productie) en weet met het behoud van blijvend grasland in	Bedrijfsstructuur De bedrijfsvoering is kapitaalintensief (overneembaarheid, toegang tot kredieten...) en arbeidsintensief (moeilijkheid om werknemers aan te trekken). De opkweek van vleesvee is een trage en lange cyclus.

te zetten op koolstofvastlegging (kansen voor valorisatie via koolstofcredits?).	
--	--

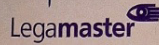
Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
Consumentenvoorkeuren en wijzigende diëten Vleesconsumptie zal blijven bestaan, ondanks de opkomst van alternatieven. Specifieke consumentengroepen, zoals de halalconsument, bieden blijvende afzetkansen. Rundvlees blijft verankerd in culinaire tradities (bv. stoverij, kalfsvlees).	Consumentenvoorkeuren en wijzigende diëten Rood vlees wordt maatschappelijk steeds vaker negatief gepercipieerd. De kloof tussen burger en consument: • de burger vraagt duurzaamheid en dierenwelzijn, • de consument geeft doorgaans voorrang aan de laagste prijs. Wenselijkheid en werkelijkheid lopen uiteen.
Maatschappelijk draagvlak en waardering Korte keten werkt verbindend en kan de kloof tussen boer en consument verkleinen. Wat men kent, kan men waarderen: inzetten op kennisverhoging in de maatschappij biedt kansen. Marketing en communicatie, gedragen door de volledige keten (boeren, onderwijs, beleid) kunnen het draagvlak versterken. Meer maatschappelijke waardering voor landbouw, voedsel, handenarbeid en technisch geschoolden wordt gezien als een hefboom.	Maatschappelijk draagvlak en waardering Toenemende afstand tussen boer en burger door onwetendheid en verstedelijking. Gebrek aan kennis over landbouw en de voedselketen. Polarisatie rond dierenwelzijn, mede door vermenschlijking van dieren en emotionele beeldvorming. Maatschappelijke tolerantie voor incidenten of afwijkingen is laag.
Multifunctionaliteit platteland Verbreiding creëert kansen voor maatschappelijke inbedding: • boerderijonderwijs (schoolbezoeken, boer voor de klas), • zorgboerderijen, • hoevetoerisme.	Multifunctionaliteit platteland Beleidskaders (stikstof, mest) duwen dieren vaker terug de stal in, terwijl de maatschappij koeien in het landschap waardeert. Spanningen tussen maatschappelijke verwachtingen en beleidskeuzes ondermijnen het draagvlak.

Runderen als grote begrazers dragen bij aan natuurbeheer; mensen waarderen koeien in het landschap. Toenemend dierenwelzijn kan het toeristisch en landschappelijk potentieel versterken.	
Gezondheid en welzijn One Health (boer – dier – dierenarts) wordt gezien als een kans om gezondheid integraal te benaderen. Sommige aanpassingen in bedrijfsvoering kunnen het levenscomfort van landbouwers verhogen (bv. werkorganisatie).	Gezondheid en welzijn Welzijn van de boer staat onder druk door: • regelgeving, • controles, • administratieve lasten, • onzekerheid en gebrek aan ondernemersplezier. Discussies rond dierenwelzijn (bv. keizersnede bij Belgisch witblauw) leiden tot maatschappelijke controverse. Verstedelijking versterkt onwetendheid en eenzijdige beeldvorming.
Andere Behoud van een kritische massa in de sector wordt als noodzakelijke maatschappelijke doelstelling gezien, gekoppeld aan voedselzekerheid en zelfvoorziening.	Andere Afkalvend aantal bedrijven bedreigt de zelfvoorzieningsgraad van rundsvlees (exclusief kalfsvlees). Uitdaging om voldoende kritische massa in de sector te behouden.

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Consumentenvoorkeuren en wijzigende di-eten Rund- en kalfsvlees zijn sterk verankerd in de Belgische en Europese eetcultuur. Het product wordt geassocieerd met vakmanschap en culinaire kwaliteit.	Consumentenvoorkeuren en wijzigende di-eten Beperkte directe impact van landbouwers op maatschappelijke beeldvorming en consumentengedrag.

Maatschappelijk draagvlak en waardering De sector heeft een intrinsieke troef in de nauwe band tussen rundveehouderij, natuur en landschap. Runderen zijn zichtbaar in het landschap en versterken de maatschappelijke herkenbaarheid.	Maatschappelijk draagvlak en waardering De sector communiceert haar maatschappelijke rol onvoldoende collectief en proactief.
Multifunctionaliteit platteland Vleesveehouderij draagt bij aan open ruimte, natuurbeheer en landschapskwaliteit.	Multifunctionaliteit platteland Niet elke vorm van verbreding is voor elk bedrijf haalbaar of wenselijk.
Gezondheid en welzijn Ondersteunende rol van het middenveld (bv. vervangingsdiensten) wordt als belangrijke sterkte gezien voor het welzijn van landbouwers.	Gezondheid en welzijn Sociale isolatie van landbouwers. Moeilijker om het bedrijf te verlaten door schaalvergroting en complexiteit. Toenemende druk doordat partners vaker buitenshuis werken. Hoge afhankelijkheid van betaalde vervanging.
Andere Fierheid en passie bij landbouwers voor hun product en beroep.	Andere Dierziekten en besmettingsrisico's kunnen leiden tot isolatie van het bedrijf.

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (external factors)	Threats (external factors)
Digitalisering Inzet van AI, sensoren en slimme camera's in stallen en slachthuizen kan arbeidsefficiëntie verhogen en een antwoord bieden op het tekort aan arbeidskrachten. Datagedreven bedrijfsvoering maakt gerichte sturing mogelijk (bv. sneller detecteren van ziekte, verliezen en inefficiënties). Sensoren en data-analyse kunnen de ecologische footprint verlagen (minder verliezen, minder ziekte-dagen). AI kan keur- en controlekosten helpen drukken door gebruik te maken van bestaande bedrijfsdata. Digitalisering laat toe om tijdelijk afstand te nemen van het bedrijf zonder controleverlies.	Digitalisering Datagedreven landbouw vergt opleiding en vaardigheden, terwijl de landbouwpopulatie veroudert en bedrijven verspreid liggen. Onzekerheid over data-eigenaarschap en controle: wie beheert de data en waarvoor worden ze gebruikt? Implementatie van AI en digitale systemen is duur en rendert niet altijd snel. Angst dat technologie verplicht wordt opgelegd, met zware financiële gevolgen.
Biotechnologie Genetica en biotechnologie bieden perspectieven om robuustheid en prestaties van runderen verder te verbeteren. Er wordt gesuggereerd dat genetische vooruitgang op termijn oplossingen kan bieden voor knelpunten zoals keizersnedes bij Belgisch witblauw. Discussie over herstel of behoud van rassen-diversiteit opent ruimte voor toekomstgerichte keuzes.	Biotechnologie Het Belgisch witblauwras wordt ook als kwetsbaar gezien door de nood aan keizersnedes. Risico dat genetische kenmerken als "afwijking" worden gepercipieerd in maatschappelijke debatten. Onzekerheid over toegang tot genetische innovaties en rassendiversiteit op lange termijn.
Technologische innovatie Automatisering en robotisering verhogen de arbeidsefficiëntie, zowel op het bedrijf als in de slacht- en verwerkingsfase.	Technologische innovatie Hoge investeringskosten en beperkte uitbreidingsmogelijkheden in de vleesveesector.

Technologische verbetering van handelsstromen en logistiek kan efficiëntie en transparantie verhogen. Dataverwerking en patroonherkenning (AI) kunnen ziektepreventie en bedrijfsmanagement versterken.	Vergunnings- en erkenningskaders lopen achter op technologische ontwikkelingen. Staltechnieken voor stikstof- en geurreductie raken moeilijk erkend in Vlaanderen. Technologische keuzes dreigen vast te lopen (lock in).
Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Ruimte voor “out of the box”-denken over productiesystemen. Technologisch minder efficiënte systemen kunnen ecologisch efficiënter zijn. Nood aan nieuwe rekenmodellen die het totaalsysteem (ecologie, economie, dierenwelzijn) meenemen. Er zijn verschillende toekomstpaden richting 2050, zowel Bio als technologisch intensieve productie.	Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Beleidsfocus op specifieke technologieën (bv. stikstof) is moeilijk combineerbaar met vleesveehouderij. Nood aan systeemoplossingen in plaats van sectorvreemde technologieën.
Productinnovatie Productinnovatie blijft beperkt benoemd, maar technologische sturing kan bijdragen aan betere afstemming van productie en markt.	Productinnovatie Beperkte aandacht voor productdifferentiatie en valorisatie kan een gemiste kans worden.
Opleiding, vorming, kenniscentra Voorstel om een adviesraad op te richten die scholen ondersteunt in basisopleiding landbouw. Opleiding wordt gezien als sleutel om technologie effectief te benutten.	Opleiding, vorming, kenniscentra Tekort aan dierenartsen en gespecialiseerde profielen. Verminderde aandacht voor vleesvee binnen kenniscentra en onderzoek (bv. beperkte focus bij ILVO). Opleidingen in de keten (bv. slagersopleiding) zijn onvolledig. Europese karkasclassificatie sluit onvoldoende aan bij vleeskwiteit.
Andere Oproep om technologie expliciet te omarmen als onderdeel van de toekomst van de sector.	Andere VLIF-steun is onvoldoende afgestemd op de specifieke noden van vleesvee en kalvermelterij.

Behoud van kritische massa is nodig om technologie rendabel te kunnen inzetten.	Reglementair kader is omslachtig en onvoldoende technologisch toekomstgericht.
---	--

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Digitalisering Grotere bedrijven kunnen technologie efficiënter inzetten door schaalvoordelen.	Digitalisering Technologie wordt onvoldoende ingezet om afzet beter af te stemmen op marktvraag.
Biotechnologie Het Belgisch witblauwras is een sterke Vlaamse troef: • wereldwijd bekend, • hoge vleesproductie, • intensieve zorg is goed onder controle via diergeneeskunde.	Biotechnologie Afhankelijkheid van één dominant ras vergroot kwetsbaarheid Carbon footprint witblauwras is groter (krachtvoer)
Technologische innovatie In de vleeskalversector is er een strakke regie van productie en commercialisatie. Technologische toepassingen zijn beter inzetbaar bij voldoende schaalgrootte.	Technologische innovatie Tekort aan dierenartsen en technische ondersteuning.
Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Aanwezigheid van diversiteit binnen de sector creëert leerpotentieel.	Innovatie productiesystemen (agro-ecologie) Beperkte ruimte om te experimenteren met alternatieve systemen.
	Productinnovatie Onvoldoende valorisatie van karkassen en vleeskwiteit.
Opleiding, vorming, kenniscentra Praktijkkennis bij landbouwers en dierenartsen blijft een sterke basis.	Opleiding, vorming, kenniscentra Afnemende aandacht voor vleesvee in onderzoek en kennisopbouw. Onvoldoende opleiding rond verwerking en verwaarding in de keten.

Andere Integratie binnen Europese markten en ketens.	Andere Technologische investeringen zijn sterk kapitaalsintensief en bemoeilijken bedrijfsovername.
---	--

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
	Klimaatverandering Vectorgerelateerde ziektes. Impact op watertoegang, grondstoffen, voeders. Eisen inzake methaanreductie op een biologisch proces.
Biodiversiteit Vleesveebedrijven zijn een grote kans voor natuurgebieden: natuurinclusieve bedrijven, een brug tussen landbouw en natuur met de zorg voor akkerflora en fauna zoals bijvoorbeeld de toegenomen aandacht voor boerenlandvogels i.k.v. de natuurherstelwet (2050).	Biodiversiteit Er is beperkte kennis over natuur en voeding bij de burger.
	Schaarste aan hulpbronnen (bodem, water, lucht) Te beperkt technologisch onderzoek en ondersteuning.
Milieuvervuiling Door inzet van technologie verlaagt de milieudruk.	Milieuvervuiling Omgevingscontaminanten op dieren die (lang) buiten staan: nu is het bijvoorbeeld PFAS, wat is het morgen?
Duurzaamheid Geïntegreerde bestrijdingsprogramma's tegen dierziekten.	Duurzaamheid De vele eisen vanuit de consument maar ook de duurzaamheidsrapportering versus de say-do-gap van de consument, met name dat deze inspanningen niet vergoed worden aan de producent. Idem inzake antibioticareductie: hoeveel mag je wel nog verantwoord gebruiken?
Circulariteit	Circulariteit Het succes van circulariteit hangt af van de vierkantsverwaarding en of je steeds met alle

Circulaire sector bij uitstek: grasland, eigen voeder, stalmest, vastleggen koolstof, mestverwerking. Alle onderdelen worden verwaard en verwerkt. Met meer eigen eiwitvoorziening de afhankelijkheid van (externe) soja beperken.	(bij)producten een geschikte markt en marktprijs vindt.
---	--

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
	Klimaatverandering Relatief hoge CO₂-eq in vergelijking met andere sectoren.
Biodiversiteit Stalmest voor de bodem.	Biodiversiteit De mogelijkheden en opportuniteiten van bedrijven worden vaak beperkt door habitatzones.
	Milieuvervuiling Het bekomen van krediet om investeringskosten op vlak van huisvesting te bekomen en bijkomend de beschikbaarheid van maatregelen voor N-reductie in bestaande stallen.
Duurzaamheid Lage carbonfootprint van Witblauw door supergespiedheid. Enige sector die echt aan 'slow farming' doet. Visibel voor de burger: vleesvee zit nog buiten in de weides.	Duurzaamheid Het lukt niet altijd om uit te leggen hoe de sector werkt, waarom dieren buiten staan in de winter, het tegengaan van negatieve beeldvorming.
Circulariteit Benutten grasland, er is weinig alternatief, en daarnaast nevenstromen uit humane voeding. Ook in de gespecialiseerde slachthuizen aandacht voor circulariteit: alles wordt benut. Kalfsvleesproductie valoriseert het bijproduct van de melkveesector.	Circulariteit Communicatie (data-uitwisseling) tussen melkvee-integratie en kalverhouderij verloopt niet goed op vlak van bijvoorbeeld IFV en AB.

Samenvatting boodschappen deelnemers

Opportunities (externe factoren)	Bedreigingen (externe factoren)
	Geopolitieke situatie Veel geld naar bewapening in EU, afname van GLB-middelen. Geen ééngemaakte EU-markt, elke EU-LS schermt zichzelf af.
	Internationale samenwerking Handelsakkoorden waarbij rundsvlees als pas-munt wordt gebruikt.
Beleid en regelgeving Waakzaam voor voedselzekerheid in EU. Vermindering van administratieve lasten: ambtenarij die meedenkt en handelt. Betrokkenheid en gedragenheid lange termijn-doelen in beleid m.h.o. aanhouden van de koers.	Beleid en regelgeving Onwetendheid over de sector bij politici, mede door onvoldoende stakeholdersuitwisseling vooraf, te veel top down i.p.v. overleg, waardoor beleidsdoelstellingen voortvloeien uit kokerdenken.
Institutionele verandering en rechtszekerheid Vergunningen bekomen m.h.o. rechtszekerheid. Verantwoordelijkheid om positief te communiceren over eigen duurzaamheidsinspanningen.	Institutionele verandering en rechtszekerheid Zeer veel controles vanuit diverse versnipperde besturen en ook de manier waarop, ervaringen via willekeur, zeer detaillistisch. EU-wetgeving die nooit volledig werd uitgevoerd zoals de Habitatrichtlijn uit 1992, ook ruimtelijke plannen, veel kortetermijnbeleid. Juridisering van de maatschappij en een trend naar juridisering van het beleid.

Sterktes (interne factoren)	Zwaktes (interne factoren)
Beleid en regelgeving Gros van het aanbod aan de consument komt van eigen bodem.	
Institutionele verandering en rechtszekerheid Sector is onmisbaar voor voedselproductie en rol in natuurbeheer dat hier zeer goed samen gaat. Er is groeiende maatschappelijke waardering. Grote mobilisatiekracht van de landbouwsector.	Institutionele verandering en rechtszekerheid Verkrijgen van rechtszekerheid, ondergaan de wetgeving zonder er veel vat op te hebben, immers kleine groep en geen invloed op het beleid. Grootste natuurbeheerders maar dragen het niet uit, als boer hiervoor uitkomen is nog steeds niet overal even evident. Beperkte organisatie in de keten op vlak van datadoorstroom en afspraken, niet zo georganiseerd als pluimvee- of varkenshouderij.

■ Deel 3 – Thematische synthese van de collectieve reflectie

Inleiding

In sessie 3 van het Forum Deelsector Vleesvee werden de bevindingen uit de DESTEP-SWOT-oefening samengebracht en verdiept. De deelnemers reflecteerden, vanuit uiteenlopende achtergronden (actieve landbouwer, agrovoedingsketen of middenveld) over de factoren die de toekomst van de Vlaamse vleesveesector richting 2050 het sterkst zullen beïnvloeden. Centraal stonden drie vragen:

- Welke **drijvende krachten** zijn bepalend voor de verdere evolutie van de sector? (structureel = het speelveld)
- Waar liggen de **kritische onzekerheden**? (open uitkomst = de kantelpunten binnen dat speelveld)
- En welke **knelpunten** stellen zich voor de uitwerking van een Vlaamse landbouwvisie 2030–2050?

De synthese hieronder is thematisch opgebouwd volgens de zes DESTEP-dimensies. Ze geeft geen chronologisch verslag en geen overzicht van individuele standpunten, maar brengt de gedeelde inzichten, spanningsvelden en onzekerheden samen op sectorniveau.

1. Demografische dimensie – consumptiepatronen, vergrijzing en kritische massa

Kernbevindingen

De vleesveesector is sterk verbonden met de thuismarkt en met traditionele consumptiepatronen. Rund- en kalfsvlees blijven cultureel verankerd in de Vlaamse en bredere Europese eetcultuur, maar voedingsadviezen en veranderende eetgewoonten zetten de consumptie van rood vlees onder druk. De verwachte wereldwijde bevolkingsgroei biedt in theorie afzetmogelijkheden, maar voor Vlaanderen is vooral de evolutie van de Europese markt bepalend.

De vergrijzing van de landbouwbevolking vormt een structurele uitdaging. Het aantal vleesveebedrijven neemt af, wat niet alleen impact heeft op productievolume, maar ook op de kritische massa van de keten (slachthuizen, veehandel, dierenartsen). De sector wordt gekenmerkt door een trage productcyclus en kapitaalintensieve bedrijfsvoering, wat instap en overname bemoeilijkt.

Drijvende krachten

- Evolutie van consumptie van rood vlees binnen Europa
- Vergrijzing en beperkte instroom in de landbouw
- Behoud van kritische massa in productie en verwerking

- Demografische diversiteit en wijzigende eetpatronen

Kritische onzekerheden

- Mate waarin consumptiedaling zich stabiliseert of verder doorzet
- Beschikbaarheid van opvolgers en zij-instromers
- Zelfvoorzieningsgraad van rundvlees in Vlaanderen
- Behoud van voldoende slacht- en verwerkingscapaciteit

Implicaties voor de landbouwvisie

Behouden van kritische massa en instroom in een kapitaalintensieve, traag cyclische sector vormt een structureel aandachtspunt voor voedselzekerheid en ketenbestendigheid.

2. Economische dimensie – marktpositie, ketenorganisatie en verdienmodellen

Kernbevindingen

De vleesveesector opereert in een internationale marktcontext waarin een gelijk speelveld niet vanzelfsprekend is. Verschillen in dierenwelzijnsregels en duurzaamheidsnormen binnen en buiten de EU beïnvloeden de concurrentiepositie. Tegelijk biedt de centrale ligging van Vlaanderen en de sterke logistieke verankering kansen voor afzet, zowel in lange als korte keten.

Vierkantsverwaarding van het dier is cruciaal voor rendabiliteit. Exportmarkten spelen hierbij een rol om minder courante delen optimaal te valoriseren. De sector benadrukt het belang van een sterke ketenorganisatie, waarin alle schakels betrokken zijn en duurzaamheidsinspanningen correct worden verrekend. De familiale bedrijfsvoering blijft een sterkte, maar staat onder druk door lage rendabiliteit en hoge investeringskosten.

Drijvende krachten

- Evolutie van handelsakkoorden en geopolitieke stabiliteit
- Ketconcentratie en marktmacht van retail
- Toegang tot kapitaal en financiering van duurzaamheidsinvesteringen
- Differentiatie via kwaliteit, herkomst en nichemarkten

Kritische onzekerheden

- Eerlijke vergoeding voor duurzaamheidsinspanningen
- Toekomst van het familiale bedrijfsmodel

- Mate van Europese harmonisatie in productienormen
- Investeringsbereidheid bij krimpende volumes

Implicaties voor de landbouwvisie

Een coherent economisch kader dat rendabiliteit koppelt aan duurzaamheid en eerlijke concurrentievoorwaarden is essentieel voor investeringszekerheid in de vleesveesector.

3. Sociaal-culturele dimensie – draagvlak, dierenwelzijn en mentaal welzijn

Kernbevindingen

De vleesveesector staat maatschappelijk sterk in de aandacht, onder meer door discussies rond dierenwelzijn (zoals de praktijk van keizersnede bij Belgisch Witblauw), klimaatimpact en roodvleesconsumptie. Polarisatie en emotionele beeldvorming maken het moeilijk om een genuanceerd debat te voeren. Tegelijk blijft rundvlees stevig verankerd in culinaire tradities.

Er werd gewezen op de kloof tussen burger en consument: maatschappelijke verwachtingen rond duurzaamheid en dierenwelzijn vertalen zich niet altijd in koopgedrag. De mentale druk op landbouwers neemt toe door regelgeving, maatschappelijke kritiek en onzekerheid over toekomstperspectief. Welzijn omvat daarbij zowel mentale belasting als werkdruk en beperkte werk-privé-balans.

De zichtbaarheid van runderen in het landschap en hun rol in natuurbeheer vormen een intrinsieke troef voor maatschappelijke herkenbaarheid. Natuurbegrazing en beheer van blijvend grasland kunnen de brug slaan tussen landbouw en natuur.

Drijvende krachten

- Evolutie van maatschappelijke normen rond dierenwelzijn
- Polarisatie en rol van sociale media
- One Health-benadering in gezondheidsdebat
- Waardering voor lokaal en kwaliteitsvol voedsel

Kritische onzekerheden

- Maatschappelijke acceptatie van bestaande productiesystemen
- Verdere vermenselijking van dieren en impact op regelgeving
- Mentale draagkracht en instroom van jonge landbouwers
- Bereidheid van consumenten om meer te betalen voor kwaliteit

Implicaties voor de landbouwvisie

Versterken van maatschappelijk draagvlak via transparantie, integrale benadering van dierenwelzijn en erkenning van het welzijn van de landbouwer is cruciaal voor toekomstbestendigheid.

4. Technologische dimensie – innovatie, systeemkeuzes en werkbaarheid

Kernbevindingen

Technologische innovatie wordt gezien als hefboom voor efficiëntie, emissiereductie en arbeidsbesparing. Digitalisering, datagedreven bedrijfsvoering en genetische vooruitgang dragen bij aan productie-efficiëntie en klimaatscores.

Tegelijk waarschuwen deelnemers voor een eenzijdige focus op technofixes. Innovatie in productiesystemen – inclusief extensievere systemen of combinaties met natuurbeheer – vraagt ruimte voor experiment en coherente regelgeving. Tegenstrijdige beleidsdoelstellingen (bv. dierenwelzijn versus emissiereductie) bemoeilijken systeemkeuzes.

Drijvende krachten

- Beschikbaarheid van nieuwe technologieën
- Arbeidsschaarste
- Klimaat- en emissiedoelstellingen
- Onderzoek en kennisinfrastructuur

Kritische onzekerheden

- Erkenning en vergunning van innovatieve technieken
- Maatschappelijke acceptatie van technologische oplossingen
- Lock-in door kapitaalintensieve investeringen
- Evenwicht tussen technologie en systeeminnovatie

Implicaties voor de landbouwvisie

Langetermijnrechtszekerheid en ruimte voor zowel technologische als systeeminnovatie zijn bepalend voor een wendbare vleesveesector.

5. Ecologische dimensie – grasland, klimaat en natuurverbinding

Kernbevindingen

De vleesveesector benadrukt haar rol in het behoud van blijvend grasland, koolstofvastlegging en landschapsbeheer. Runderen functioneren als grote begrazers en dragen bij aan natuurbeheerdoelstellingen, onder meer in het kader van natuurbegrazing en biodiversiteitsbeheer.

De sector scoort relatief gunstig op vlak van CO₂-efficiëntie per kilogram product. Tegelijk blijven methaanemissies en stikstofproblematiek belangrijke aandachtspunten. De combinatie van ecologische randvoorwaarden en economische rendabiliteit wordt als spanningsveld ervaren.

Er werd gewezen op het potentieel van natuurpositieve landbouwmodellen en op de complementariteit tussen landbouw en natuur, mits een stabiel beleidskader.

Drijvende krachten

- Europese klimaat- en natuurdoelstellingen
- Natuurherstelverordening
- Koolstofmarkten en valorisatie van ecosysteemdiensten
- Maatschappelijke vraag naar natuurpositieve landbouw

Kritische onzekerheden

- Toekomst van stikstofbeleid
- Erkenning en vergoeding van ecosysteemdiensten
- Ruimtelijke inpassing van bedrijven
- Economische haalbaarheid binnen ecologische grenzen

Implicaties voor de landbouwvisie

Erkenning van de brugfunctie tussen vleesveehouderij, blijvend grasland en natuurbeheer verdient een structurele plaats in de landbouwvisie.

6. Politiek-juridische dimensie – rechtszekerheid en beleidscoherentie

Kernbevindingen

Onzekerheid rond vergunningen, stikstofbeleid en ruimtelijke ordening wordt als een van de meest bepalende factoren voor de toekomst van de sector gezien. Gebrek aan rechtszekerheid remt investeringen af en ondermijnt ondernemersvertrouwen.

Daarnaast werd gewezen op verschillen in regelgeving tussen lidstaten en derde landen, met impact op concurrentievermogen. Tegenstrijdige beleidsdoelstellingen (dierenwelzijn, stikstof, klimaat) leiden tot onzekerheid op bedrijfsniveau.

Drijvende krachten

- Europese en Vlaamse milieuregelgeving
- Harmonisatie binnen EU
- Handelsakkoorden
- Juridische betwistingen van beleid

Kritische onzekerheden

- Stabiliteit van vergunningenkader
- Samenhang tussen klimaat-, stikstof- en dierenwelzijnsbeleid
- Duur van juridische procedures
- Beleidsmatige erkenning van sectorale specificiteit

Implicaties voor de landbouwvisie

Beleidscoherentie en rechtszekerheid vormen fundamentele randvoorwaarden voor investeringen, innovatie en generatievernieuwing.

Geïntegreerde slotbeschouwing – spanningsvelden en richting

Uit de collectieve reflectie komen enkele fundamentele spanningsvelden naar voren die de toekomstige richting van de vleesveesector zullen bepalen:

- **Kritische massa versus krimp.**
Een verdere daling van het aantal bedrijven ondergraaft ketenstructuren, slachtcapaciteit en zelfvoorzieningsgraad. De uitdaging ligt in het behouden van voldoende schaal en samenhang in de keten, zonder het familiale karakter en de regionale verankering te verliezen.

- **Ecologische randvoorwaarden versus voedselproductie en rendabiliteit.**

De sector erkent klimaat-, stikstof- en natuurdoelstellingen, maar wijst tegelijk op haar rol in eiwitvoorziening, landschapsbeheer en valorisatie van blijvend grasland. De kernvraag is hoe emissiereductie, biodiversiteit, koolstofvastlegging en economische leefbaarheid in samenhang kunnen worden gerealiseerd binnen één coherent toekomstmodel.

- **Technologische efficiëntie versus systeemkeuzes.**

Technologische innovatie biedt perspectief voor emissiereductie, arbeidsefficiëntie en dierengezondheid. Tegelijk vraagt structurele duurzaamheid ook doordachte systeemkeuzes en beleidscoherentie, zodat investeringen geen lock-ins worden maar bijdragen aan wendbaarheid op lange termijn.

- **Internationale inbedding en gelijk speelveld.**

De vleesveesector is sterk ingebed in de interne EU-markt en tegelijk blootgesteld aan mondiale concurrentie. Een gelijk speelveld op vlak van duurzaamheids- en dierenwelzijnswaarden is daarbij essentieel. De toekomstige positionering van de sector hangt samen met de vraag op welk schaalniveau – regionaal, intra-Europees of breder internationaal – productie en afzet zich duurzaam kunnen ontwikkelen binnen hoge standaarden.

- **Maatschappelijke verwachtingen versus producentenrealiteit.**

Dierenwelzijn, klimaatimpact en gezondheid staan hoog op de maatschappelijke agenda, maar vertalen zich niet altijd in marktvergoedingen of beleidsconsistentie. Dat spanningsveld beïnvloedt rechtstreeks het ondernemersvertrouwen en de instroom van jonge landbouwers.

- **Familiale bedrijfsvoering versus kapitaalintensiteit.**

Het familiale bedrijfsmodel wordt als sterkte gezien, maar staat onder druk door hoge investeringsnaden, lange productcycli en beleidsmatige onzekerheid. Nieuwe vormen van samenwerking en risicodeling kunnen hier een rol spelen.

De richting naar 2050 zal bepaald worden door de mate waarin deze spanningsvelden niet polariserend, maar verbindend worden benaderd. Een toekomstbestendige vleesveesector veronderstelt rechtszekerheid, economische leefbaarheid en een duidelijke positionering binnen zowel ecologische grenzen als Europese en internationale markten. Ze combineert voedselproductie, emissiereductie, zorg voor dier en landschap en ketenverantwoordelijkheid in een geïntegreerd perspectief op landbouw.